

An aerial photograph of a rural landscape. The image shows a mix of green fields, some with distinct patterns of crops or furrows, and a small cluster of buildings and roads in the center. The overall tone is somewhat desaturated, with a focus on the textures and shapes of the land.

Ortsanalys för
VÄSTRA TOMMARP
"Kyrkbyn på slätten"

Förord

En ortsanalys är ett redskap för att skapa en samlad bild av platsen, livsmiljön och förhållandet till omgivningen. Den ska användas som ett verktyg för politiker, stadsplanerare och allmänheten för att förstå ortens historia, dagens situation och framtida möjligheter.

Ortsanalys för Västra Tommarp är genomförd under mars/april 2017 på uppdrag av Trelleborgs kommun. Analysen kommer att utgöra underlag för den nya översiktsplan för Trelleborg som kommunen ska ta fram. Till grund för ortsanalysen ligger dialog med ortens invånare, studier på plats samt litteratur- och kartstudier. Den litteratur som använts är bland annat *Natur- & kulturmiljöplan 2010 Trelleborgs kommun* och *Översiktsplan 2010 Trelleborgs kommun*. Ortsanalysen är utförd av FOJAB arkitekter i samarbete med Trelleborgs kommun, God Bostad och Trivector Traffic.

.....

Fotografier: God bostad s.7

Creative commons-licens: WindyJonas s.18

Hippson.se 2017-05-05 s.17

Övriga foton: FOJAB Arkitekter och Trelleborgs kommun

Kartor: Utsnitt ur Häradsekonomska kartan och Generalstabskartan s. 5

Övriga kartor: FOJAB arkitekter

Trelleborgs kommun: Ann-Katrin Sandelius, Lina Hellström, Jonas Gustavsson, Mark Huisman, Jessica Van Rooyen, Cathrine Ek m fl

FOJAB Arkitekter: Magdalena Hedman, Elvira Grandin, Ninnie Hedström, David Kiss

Underkonsulter: David Melchert - God bostad
Mats Améen - Trivector Traffic

Upprättad 2017-05-05

Innehåll

Historisk utveckling	5
Befintliga förhållanden	8
- Karaktär - Bebyggelsestruktur/topologi - Grönblå struktur - Trafikstruktur - Mötesplatser - Service och verksamheter - Socialt liv - Ortsfakta	
Styrkor och svagheter	14
Utvecklingsförslag	16
- Utvecklingsstrategier - Rekommendationer	

Historisk utveckling

Det som idag utgör Västra Tommarp har sitt ursprung i en kyrkby. Delar av denna finns bevarad. Bebyggelsen längs med Landsvägen (länsväg 101) utgör däremot yngre tillägg, vilka i huvudsak uppfördes när järnvägen var i bruk. Under 1900-talets senare del har ytterligare bostadsbebyggelse uppförts.

Kyrkbyn på slätten

Västra Tommarp har en lång historia. Den äldsta och mest framträdande lämningen är ett rest stenblock nordväst om orten. Boplatser och gravfält från olika tider har påträffats men är dolda under mark. Bynamnet Västra Tommarp förekom i skrift först år 1393 då det skrevs Tummendorpe.

På 1780-talet fanns sex gårdar och ett gatehus i byn, samtliga var tre eller fyrlängade kring öppna gårdsplaner. Bytomten var kringgårdad av en gårdesgård. Prästgården låg alldeles väster om kyrkan, där det idag är en öppen gräsyta. Kålgårdar och trädgårdar fanns till flera av gårdarna. Till tre av gårdarna fanns särskilda pilhagar. Sannolikt drogs pil upp för ved och stängselmaterial. Inslag av pilplanteringar längs vägar och åkerrenar är idag ett framträdande karaktärsdrag i landskapet. En äldre allé, nyligen kompletterad med unga träd finns längs vägen norr om bykärnan.

Fram till slutet av 1700-talet låg markerna till byarna Västra Tommarp och Ståstorp i ägoblandning med varandra. Vångindelningen var också sammanlänkad mellan byarna. I samband med storskiftet år 1786 lades de fasta bygränserna ut och markerna delades. I samband med enskiftet år 1812 flyttades ett par av gårdarna från bytomten som därmed fick en glesare karaktär.

Stationssamhället och villaorten

När järnvägen mellan Malmö och Trelleborg anlades i slutet av 1880-talet byggdes Skytts-Tommarps station. En kilformad bebyggelsesamling växte fram längs landsvägen där järnvägen och en fastighetsgräns utgjorde de yttre gränserna. Merparten av denna bebyggelse är uppförd i rött tegel och omges av stora och lummiga tomter, ett viktigt karaktärsdrag i byn. Järnvägen lades ner 1960 och den gamla sträckningen genom byn används idag som gång- och cykelväg.

Sedan mitten av 1900-talet har bostadsbebyggelse tillkommit i Västra Tommarp i begränsad omfattning. Nya småhustomter har skapats men en del av dessa är fortfarande obebyggda. De olika årsringarna i Västra Tommarp går fortfarande att urskilja, men mycket av den äldre bebyggelsen har förändrats och blandats upp med bebyggelse från senare delen av 1900-talet.

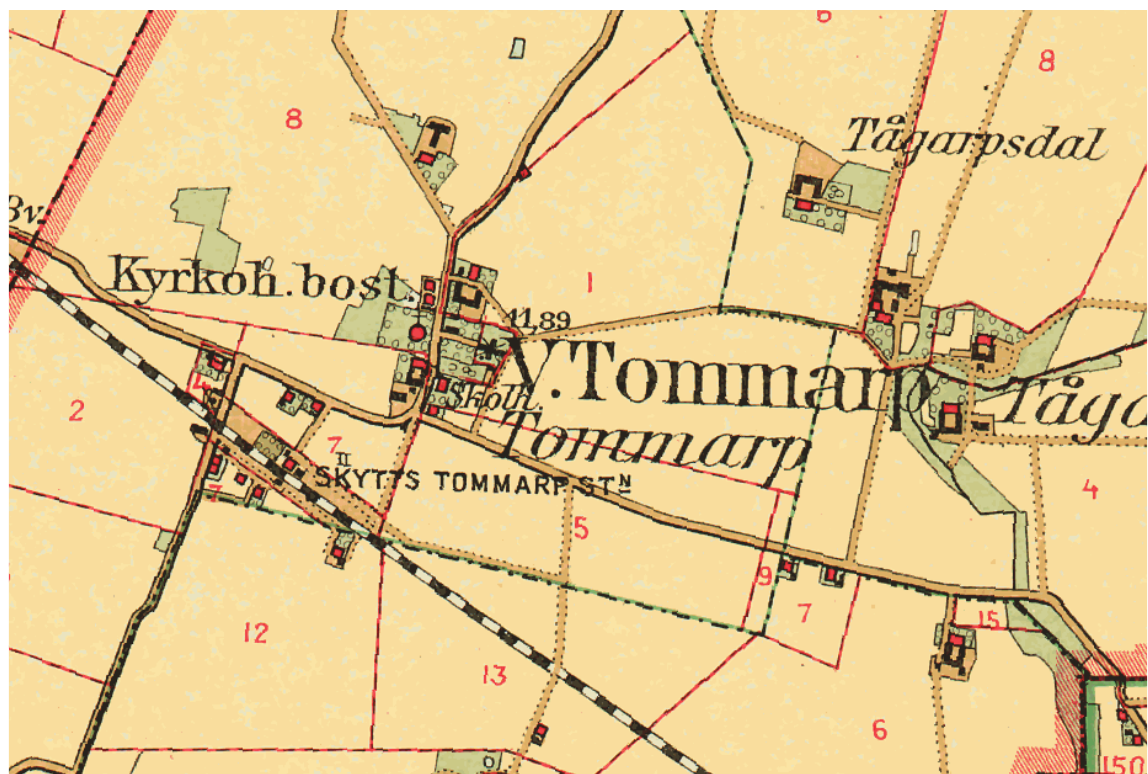
Bevarandevärd bebyggelse och miljö

Följande byggnader och miljöer bedöms i denna ortsanalys vara bevarandevärda:

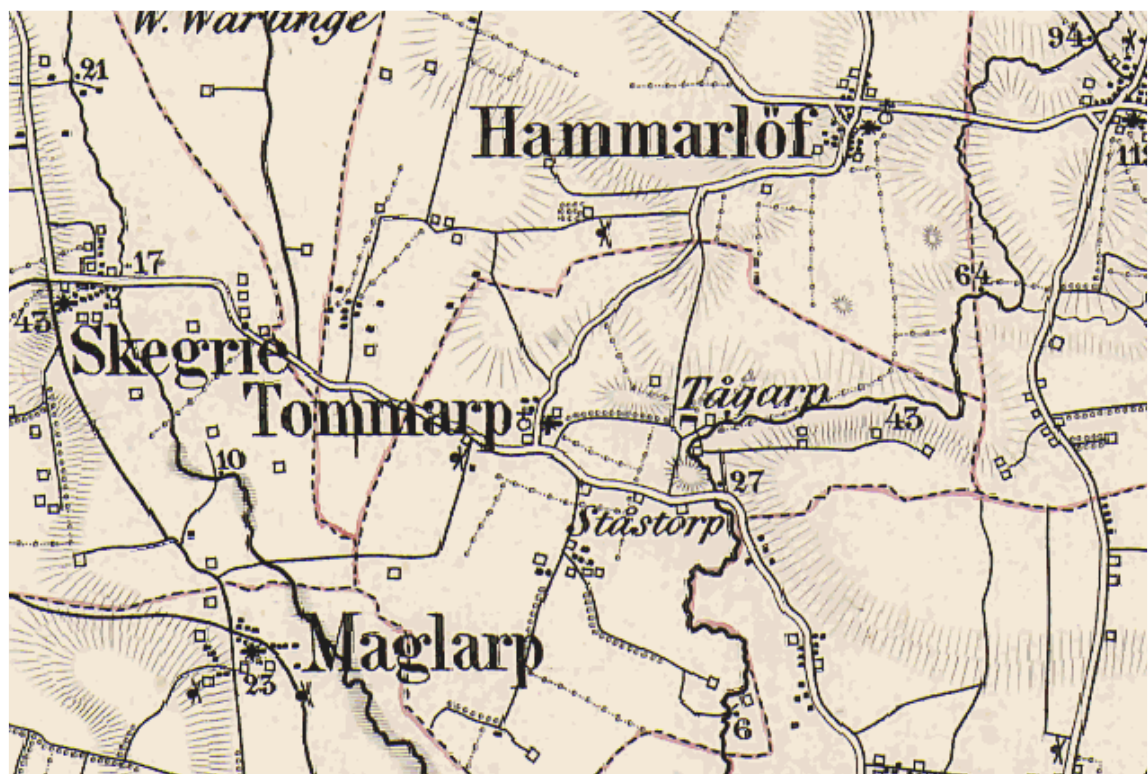
Före skiftesreformerna

Den medeltida kyrkan med dess kyrkogård.

Vägnätets stomme med Tommarps byaväg och Tommarpsvägen är medeltida eller äldre.

Västra Tommarp på Häradsekonomska kartan från 1900-talets första hälft.

Västra Tommarp på Generalstabskartan från 1800-talets första hälft.

Karta - Område med bevarandevärd kulturmiljö

Kyrkan i Västra Tommarp omfattas av kulturmiljölagstiftningen.

Sockenstuga/pastorsexpedition

Skola

Skiftesreformerna 1750-1860

Två gårdar ligger kvar i förskiftesläge, även om byggnaderna troligen är från 1800-tal eller yngre.

Viss förtätning med gathus i byn under 1800-talet.

Industrialiseringen 1860-1950

Järnvägen drogs fram söder om kyrkbyn och en station anlades. Byggnaden finns kvar. Bansträckningen är kvar som g/c-väg genom Västra Tommarp.

I kyrkbyn anlades skolhus och sockenstuga/pastorsexpedition – båda karaktäristiska inslag i en kyrkby.

Skyddad bebyggelse och miljö

I Västra Tommarp omfattas kyrka och kyrkogård av av kulturmiljölagstiftningen (KML 4 kap.). Västra Tommarp ingår i riksintresse med hänsyn till kulturmiljön - M 136 (centralbygd med fornlämningsmiljöer och kyrkbyar).

Befintliga förhållanden

Ett par kilometer nordväst om Trelleborg ligger Västra Tommarp med knappt 300 invånare. Bebyggelsen i Västra Tommarp utgörs av småhus från 1800-talet till sent 1900-tal. Orten är en utpräglad bostadsort och saknar kommersiell service. Grönskan består av lummiga trädgårdar och växtlighet i anslutning till kyrkan. Västra Tommarp kan nås med kollektivtrafik i form av buss.

Karaktär

Västra Tommarp karaktäriseras av en låg och småskalig bebyggelse med arkitektoniska drag från tre olika tidsepoker, lummiga stora trädgårdar och vida utblickar mot det flacka odlingslandskapet. Husen ligger indragna från gatan och orten har en tydlig lantlig prägel.

Bebyggelsestruktur

Bebyggelsen i Västra Tommarp ligger i huvudsak samlad utmed två stråk: Tommarpsvägen och den sträckning där järnvägen tidigare gick. Ytterligare bebyggelse ligger i anslutning till Västra Tommarps kyrka. Ortens yttre gränser är tydliga, bortsett från gränserna i de sydvästra delarna där ortens kontur är mer flytande. I Västra Tommarp kan tre utbyggnadsfaser idag utläsas. Den första och äldsta fasen utgörs av bebyggelsen runt kyrkan. Detta område är tydligast avläsbart eftersom det är väl avgränsat. Den andra fasen var utgörs av bebyggelsen som växte upp runt järnvägen. Dessvärre är det i dag svårt att direkt utläsa denna bebyggelse eftersom mycket har blivit förändrat. Den tredje fasen utgörs av samtida bebyg-

gelsetillägg med arkitektoniska drag som är tidstypiska för senare delen av 1900-talet och 2000-talet.

Grönblå struktur

Västra Tommarp är belägen i ett flackt odlingslandskap. Landskapet har en storskalig karaktär med vida vyer. Sikten bryts av buskar i ägogränser, alléer och höga träd i anslutning till gårdarna. Eftersom orten omges av jordbruksmark är den allemansrättsliga tillgången till grönytor begränsad i direkt anslutning till Västra Tommarp. Några kilometer söder om Västra Tommarp finns dock naturmiljöer som enligt Trelleborgs kommun rymmer höga eller mycket höga naturvärden. Söder om dessa finns också ett område utmed kusten som är utpekad som riksintresse för naturvård, där naturvärdena bedömts vara särskilt höga. Dessa områden är tillgängliga för rekreation på gång-/cykelavstånd från Västra Tommarp. Dock saknas trygga och säkra gång- och cykelvägar som kopplar samman orten med naturområdena. Inom Västra Tommarp finns gröna inslag främst i form av grönska i trädgårdar och i anslutning till kyrkan.

Karta 1:10 000 - Bebyggelse och grönstruktur

Karta - Trafik och målpunkter

Västra Tommarps äldre delar är inbäddade i frodig grönska med mäktiga och gamla lövträd

Trafikstruktur

Västra Tommarp nås via Tommarpsvägen (länsväg 635) som löper genom orten i öst-västlig riktning och via Tommarps Byaväg (länsväg 630) som leder in till orten norrifrån. Söderut, sett från Tommarpsvägen, finns ett nät med mindre gator kring vilket bebyggelsen är organiserad. Dessa gator är i huvudsak sammanhängande, endast några gator är säckgator.

I den gamla järnvägssträckningen finns en separat gång- och cykelväg. Norrut leder denna vidare till Skegrie och söderut till Trelleborg. Strax utanför Trelleborg finns dock en saknad länk, där hänvisas cyklisterna till en lågtrafikerad bilgata. Inom Västra Tommarp finns några kortare sträckningar med cykelvägar, dels utmed bilvägar, dels som länkar mellan bilvägar. I övrigt rymmer gatorna i Västra Tommarp blandtrafik.

Västra Tommarp trafikeras av regionbuss nr 181 som går mellan Trelleborg och Höllviken och vidare till Vellinge. Under vardagar går det två turer/timme. Det finns en busshållplats i Tommarp. Denna ligger utmed Tommarpsvägen. Mellan Västra Tommarp och Skegrie finns ytterligare en busshållplats (Snarringevägen). Utmed Tommarpsvägen finns trottoar, enkelsidig eller dubbelsidig, men vid busshållplatsen saknas övergångsställe varför gående antingen måste korsa

vägen ändå eller gå i vägrenen. Kollektivtrafikstråket är klassat som ett svagt stråk.

Tommarpsvägen, Tommarps Byaväg och Maglarpsvägen är statligt ägda, övriga vägar i Västra Tommarp är kommunalt eller enskilt ägda.

Service och verksamheter

Utöver kollektivtrafiken finns det ingen service i Västra Tommarp.

Socialt liv och mötesplatser

I Västra Tommarp bor knappt 300 personer. Medelåldern är 34 år. 29 % av befolkningen är mellan 0 och 19 år, 62 % mellan 20 och 64 år och 9 % är 65 år eller äldre. Arbetsmarknaden i Västra Tommarp är liten och mindre än 10 % av den yrkesverksamma befolkningen arbetar i orten.

Utbudet av mötesplatser är litet. Kyrkan och de två lekplatserna som finns i orten utgör de huvudsakliga mötesplatserna. Lekplatserna bedöms av Trelleborgs kommun vara i bra skick respektive ok skick.

I Västra Tommarp finns en kulturförening, kallad Bokenäs Konsthall. Utöver denna finns inget föreningsliv som är knutet speciellt till orten.

Ortsfakta

Västra Tommarp

Trelleborgs minsta utvecklingsort

286

Invånare

34 år

Medelålder

Befolkningsökning

+ 29%

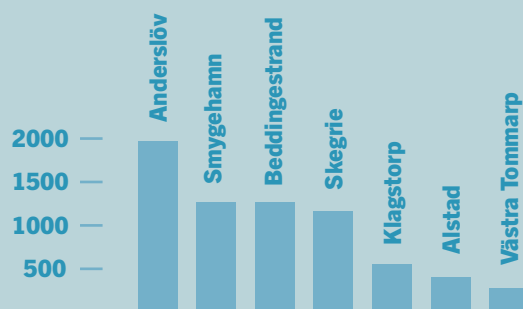
2010-2015

Areal

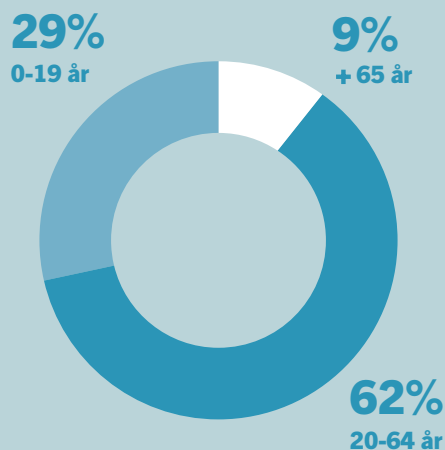
0,33 km²

863

Invånare/ km²

Trelleborgs utvecklingsorter efter invånarantal

Åldersfördelning

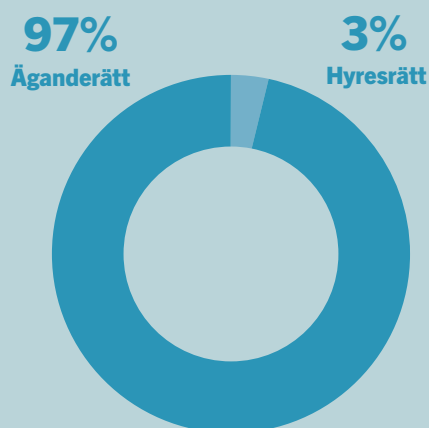
Alstad har en åldersfördelning som överensstämmer med genomsnittet Trelleborgs kommun.

- Förskola
- Skola F-5/6
- Skola F-9
- Äldreomsorg
- Vårdcentral
- Bibliotek
- Livsmedelsbutik

Serviceutbud

Västra Tommarp saknar såväl offentligt som kommersiellt serviceutbud.

11 byggda bostäder
sedan ÖP 2010

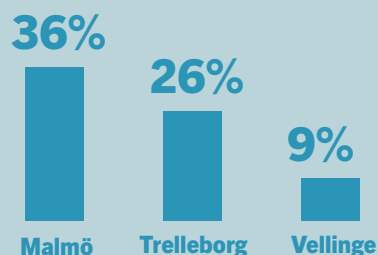

Bostadsutbud

Västra Tommarp har mycket hög andel äganderätter och låg andel hyresrätter jämfört med övriga utvecklingsorter. Bostadsrätter finns inte inom orten.

Mellan
50-70%
arbetar i annan kommun

Här arbetar ortens befolkning

Arbetsmarknad

Västra Tommarp har en liten arbetsmarknad. Ortens invånare arbetar främst i andra större orter och i intilliggande kommuner. Jämfört med andra utvecklingsorter är det en hög andel som arbetar i Trelleborgs stad.

Kollektivtrafik

Västra Tommarp trafikeras av regionbuss mellan Trelleborg och Höllviken/Vellinge. Kollektivtrafikstråket är klassat som ett svagt stråk.

Svagt
kollektivtrafikstråk

Nya bostadstillägg i Västra Tommarp bryter med ortens karaktärsfulla miljö med stora lummiga tomter och in-dragna bostadshus.

Styrkor och svagheter

I kartläggningen och analysen av befintliga förhållanden i Västra Tommarp har ortens styrkor och svagheter definierats utifrån ett utvecklingsperspektiv. Som underlag har även material från Trelleborgs kommuns dialog med de boende och verksamma i Västra Tommarp använts.

Styrkor

Till Västra Tommarps styrkor hör att orten har en tydlig bykaraktär med synliga historiska spår. Den gamla banvallen är delvis bevarad och den tidiga bebyggelsestrukturen intakt. Att orten ligger nära både Trelleborg och Malmö är också en styrka. På promenad/cykelavstånd finns naturområden med höga värden (söder om orten och utmed kusten), även detta en styrka.

De boende upplever att "allt man behöver finns här" och uttrycker att de är nöjda med det mesta. De påpekar också att de stora tomterna är en kvalitet, både för att de ger en hög boendekvalitet och för att de utgör ett grönt inslag för alla i Västra tommarp.

Svagheter

Svagheter i Västra Tommarp är att orten har en något otydlig identitet, att kollektivtrafiken är svag, att det inte finns någon service, att det saknas gång- och cykelstråk till de naturområden som ligger söder om orten och till kusten och att en del av cykelstråket mellan Västra Tommarp och Trelleborg går i ett lågtrafikerat vägnät, det vill säga i blandtrafik. En svaghet är också att nyare bostadstillägg utformats med mindre tomter än i Västra Tommarp i övrigt. De boende påpekar att detta inte fångar Västra Tommarps gröna karaktär.

- **Härlig lantlig karaktär i vackert omgivande landskap**
- **Historiska spår syns i strukturen med gamla banvallen delvis bevarad och bebyggelsestruktur välbevarad**
- **Nära till Skegire, Malmö och Trelleborg**
- **Cykelavstånd till naturområden och till kusten**
- **Tydlig bykaraktär med stora uppvuxna tomter, grönska och hus indragna från gatan**
- ***"Upplevelse av att allt man behöver finns här"***
- ***"Boende är nöjda med det mesta"***

- **Svaga kollektivtrafikkoppling**
- **Service saknas**
- **Något otydlig identitet**
- **Nyare bostadstillägg har inte fångat karaktären med stora tomter och grönska, bryter med ortens bebyggelsekaraktär**

Styrkor och svagheter

Sammanställning från medborgardialog och analys. Synpunkter från medborgardialog redovisas i kursiverad text inom citattecken.

Utvecklingsförslag

Västra Tommarp föreslås vara den lilla byn på slätten, med närhet till både centralorter och naturområden. Ortens småskaliga karaktär bevaras genom att nya tillägg endast görs genom friliggande bostäder på stora tomter. Det ges goda möjligheter att nå Trelleborg och Skegrie med cykel. Den gröna strukturen stärks med hjälp av trädplanteringar utmed nya vägar och vid ny bebyggelse. Orten föreslås växa med ca 20 nya bostäder fram till år 2028.

Utvecklingsstrategier

Föreslagen utveckling av Västra Tommarp grundas på ett antal strategier för hållbar ortsutveckling. Strategierna berör utveckling av orten på en övergripande nivå. Strategierna fördjupas sedan genom konkreta rekommendationer, vilka här redovisas både i löptext och i punktform. Rekommendationerna berör utvecklingen på en mer detaljerad nivå.

Strategi 1: Öka tillgängligheten

Tillgängligheten till Västra Tommarp kan öka genom att befintligt cykelstråk mellan Västra Tommarp och Trelleborg utvecklas.

Strategi 2: Stärk attraktiviteten och identiteten

Västra Tommarps attraktivitet kan öka och identiteten stärkas genom att utbyggnad av orten sker i liten skala och att större tomter erbjuds, eventuellt som

fribyggartomter. För att öka attraktiviteten och stärka identiteten bör också träd planteras kring ny bebyggelse.

Strategi 3: Främja god hälsa och rekreation

För att främja god hälsa och möjliggöra rekreation behöver den gröna strukturen i Västra Tommarp utvecklas, förslagsvis genom trädplanteringar utmed nya vägar och vid ny bebyggelse.

Rekommendationer

Stråk och mötesplatser

Utveckla befintlig cykelväg mellan Västra Tommarp och Trelleborg så att denna får en mer gen sträckning och blir sammanhängande. Idag utgörs en del av sträckan mellan Västra Tommarp och Trelleborg av en

Möjliggör för ett unikt boende med större tomter som går i linje med ortens karaktär.

lågtrafikerad bilväg. En separat cykelväg bör anläggas utmed denna del.

Anlägg en cykelväg från Västra Tommarp till de naturområdet vid Albäcksskogen och vidare till kusten.

Främja föreningsliv för att bidra till en levande ortsmiljö. Detta kan exempelvis ske genom att föreningar ges utrymme att anlägga aktivitetsytor eller iordningställa verksamhetslokaler exempelvis i det gamla växthusområdet i orten.

Bebyggelse

Västra Tommarp saknar idag service och har begränsade kollektivtrafikkopplingar och därför föreslås endast en mindre utbyggnad i orten fram till 2028. I Västra Tommarp finns unika möjligheter att tillskapa stora tomter med exempelvis tillgång till hagmark och en möjlig utvecklingsinriktning för utbyggnaden skulle kunna vara bostäder med kvaliteter som saknas i andra orter, förslagsvis med fokus på "livstilsboenden" med lantlig profil.

Till exempel skulle småskaliga hästgårdar med egen hagmark kunna erbjudas inom orten, en boendetyp som är attraktiv men som kräver skyddsavstånd till bostadsbebyggelse och är svårt att planera i tätbe-

byggt område. I Västra Tommarp finns mycket goda förutsättningar att planera för denna typ av livstilsboende och attrahera en ny målgrupp. Förslaget innebär att Västra Tommarp växer med ca 20 nya bostäder fram till år 2028. I huvudsak föreslås dessa koncentreras söder om orten, söder om befintlig bebyggelse.

Möjliggör stora tomter för att skapa ett samspel mellan bebyggelsen och kringliggande landskap och för att understryka Västra Tommarps småskaliga karaktär.

Utveckla området kring växthuset genom att möjliggöra för bostäder där eller genom att anlägga ett grönområde som är tillgängligt för de boende i Västra Tommarp.

Grönska och rekreation

Utveckla den gröna strukturen genom att plantera alléer utmed nya vägar och gång- och cykelvägar.

Plantera träd runt ny bebyggelse, som en inramning mot landskapet.

Utveckla den tidigare järnvägssträckningen till ett rekreationsstråk.

Utvecklingsförslag för Västra Tommarp

Utveckla livsstilsboende med lantlig profil

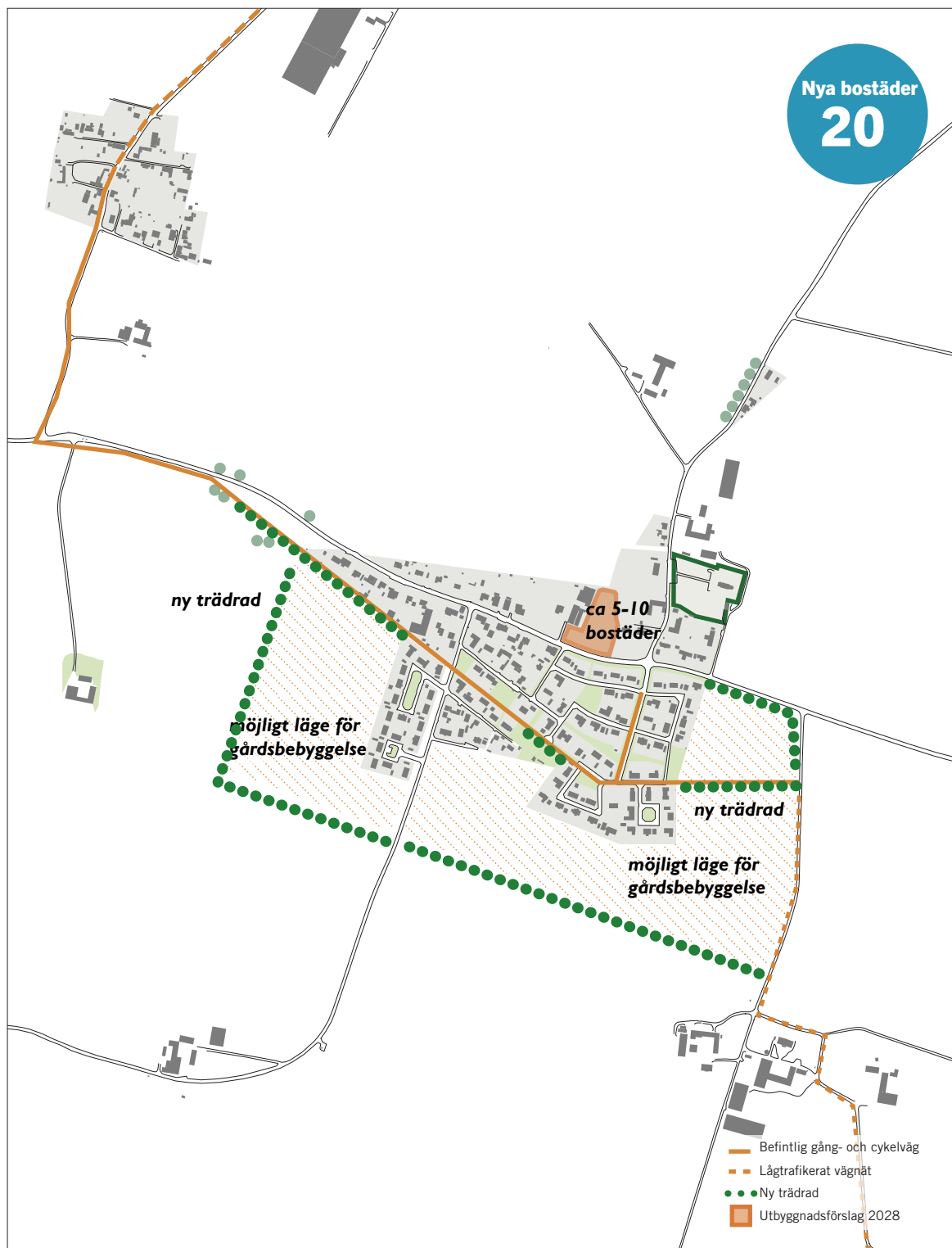
- Möjliggör ca 20 nya bostäder i form av större gårdar
- Främja bostäder med kvaliteter med fokus på "livstilsboenden" med lantlig profil t.ex. hästgårdar
- Möjliggör stora tomter med möjlighet till hagmark etc
- Utveckla det gamla växthusområdet med bostäder eller annan förtätning.

Utveckla cykelvägar

- Utveckla befintlig cykelväg mellan Västra Tommarp och Trelleborg
- Anlägg en ny cykelväg söderut till Albäcksskogen och till kusten

Plantera fler träd

- Plantera träd utmed befintliga gång- och cykelstråk inom orten
- Planera för träd runt ny bebyggelse, som en inramning mot det öppna landskapet

Karta 1:10 000 - Framtida utveckling, totalt ca 20 bostäder till 2028.

TRELLEBORGS KOMMUN

Algatan 13 • 231 83 Trelleborg • växel 0410-73 30 00 • fax 0410-441 90

www.trelleborg.se • trelleborgs.kommun@trelleborg.se